

digare stod helt främmande för mycket i denna, ganska fort fått förståelse för den.

Från många håll rapporteras en allt större barnkörverksamhet. I småförsamlingar, där det faktiskt inte finns människor till en blandad fyrstämmig eller ens trestämmig kör, har barnkören en mycket viktig uppgift att fylla. Svensk kyrkosångsrörelse har all anledning uppmärksamma detta förhållande och även göra sitt bästa för att giva barn- och ungdomskörerna, som också förekomma här och var, sitt verksamma stöd.

När man ser ut över vårt land, ser hur det arbetas intensivt, målmedvetet, med konstnärlig ambition på hela det kyrkomusikaliska området och inom körverksamheten i synnerhet, finnes all anledning glädja sig däråt och hoppas på, att detta skall fortfara, vår svenska kyrka till gagn.

Sten L. Carlsson.

II

Svensk orgelkonst 1946.

Den mer än halvsekelgamla s. k. klockarfrågan har i och med att 1946 års kyrkomöte beslutat bifalla K. M:ts efter fyra års utredning framlagda förslag i ärendet, äntligen blivit löst, i varje fall reelt. Kyrkomötets ställningstagande i denna för organistkåren och därmed även för orgelkonsten livsviktiga fråga torde kunna betecknas som den mest remarkabla händelsen under året.

En redogörelse för kyrkomusikerreformen, vars definitiva avgörande är beroende av riksdagens beslut, faller givetvis utanför ramen av denna rapport. Så mycket må emellertid här framhållas beträffande innebörden av reformen, att garantier nu skapats även för mindre församlingar att kunna anställa kompetenta kyrkomusiker, liksom även möjligheter öppnats för kyrkomusikerna att få sina löne- och tjänstevillkor drägligt ordnade och i lag fastställda.

I vad mån denna reform kommer att tillföra gudstjänstlivet i våra församlingar ökade andliga värden är självfallet först och sist beroende på kyrkomusikerna själva. Förbättringar i yttre avseende äro givetvis av betydelse. Men vad det mest kommer an på är *hängivenheten för kallet*. En fråga som här tränger sig fram är den huruvida ej vederbörandes lämplighet för kyrkomusiker-kallet

borde tagas under omprövning innan examinering sker eller, kanske ännu hellre, innan examensstudierna begynna. Liknande omprövning anställs ju numera inom andra fack. Frågan är både ömtålig och komplicerad. Den innesluter många faktorer. Men med hänsyn främst till den utomordentliga betydelse den blivande kyrkomusikern kan eller bör få som församlingstjänare, ej minst i hans egenkap av körledare, synes spørsmålet i varje fall vara värt att tagas upp till diskussion.

Orgelrådets arbete har fortsatt efter samma linjer som förut. Ett stort antal ärenden har ingått via riksantikvarieämbetet.

Även under det gångna året har en livlig verksamhet utvecklats framförallt inom orgelbyggeriet, trots svårigheter av skilda slag. Främst har bristen på arbetskraft gjort sig gällande, vilket medverkat till att leveranstiden blivit avsevärt längre än förut, i vissa fall ända upp till två år. Däremot har bristen på material ej gjort sig så kännbar som man kunde ha väntat. I ett avseende har dock de flesta av våra orgelbyggare måst vidkännas ett svårt avbräck i sin rörelse, nämligen ifråga om anskaffandet av rörverk, Trumpe-ter, Krumhorn etc., vilka tidigare togs utifrån, främst från Tyskland. En och annan firma, har emellertid löst problemet genom att igångsätta egen tillverkning även av denna artikel. Man vill hoppas att så många som möjligt av våra svenska orgelfirmor skola följa exemplet, så att vi än en gång bli fullt självförsörjande också på detta område.

Bland nya tonsättningar, som utgivits under året märkas Albert Runbäck: Musik vid jordfästning, (Nord. Musikförl.), Gustaf Carlman: Fantasia gotica (d:o), Valdemar Söderholm: Toccata (Gehrman), David Wikander: Variat. över två sommarkoraler (N. Musikf.), Sven Blohm: Passacaglia (Gehrman), Sulo Salonen: Variat. o. fuga över en finsk koral samt Passacaglia, f-moll (Gehrman), Gunnar Thyrestam: Preludium o. fuga, Torsten Sörenson: Variat. över kor. Lova vill jag Herren, Herren, Herman Lindquist: En samling introituspreludier för kyrkans högtider, de sistnämnda verken utgivna på Norbergs förlag.

Ett osedvanligt stort antal artiklar och uttalanden i orgelfrågor ha varit publicerade. I Kyrkomusikernas Tidning: Gunnar Dahlquist: Det svenska kyrkoorgelbeståndet, (flera art.), Albert Runbäck: Liten och gammal: duger ingenting till! — Ett inlägg i orgel-frågan, Gunnar Hjort: Kyrkligt värdig musik, Ingvar Sahlin: Ett försummat studiematerial, Ernst Andrén: Ett observandum beträf-

fande orgelbyggen, Herman Lindquist: Hur bör programmet vid musikandakt utformas, Gustaf Carlman: Några reflektioner i anledning av en förnämlig utgåva (J. Bonnet: »Historial Organ-Recitals») samt David Ahlén: Vårt kall. I Kyrkosångsförbundet: L. M. Holmbäck: Bland orglar och klockor i Uppland (tre art.) och — under rubriken Fritt forum — En orgelskandal i Uppland. I Vår sång: Carl E. Rosenquist: Nutida orgel, Gotthard Arnér: Något om barocktidens orgelmusik samt Vilka värden har den moderna orgelrörelsen tillfört svensk orgelmusik? — enquête med uttalanden av Carl Håkansson och W. Ahlén. I Musikvärlden: Kyrkomusiker har ordet — en stort upplagd och förnämligt illustrerad enquête med uttalanden bl. a. i orgelfrågor av Alf Linder, Otto Olsson, Henry Weman och W. Ahlén. Slutligen märkes en illustrerad artikel, Kyrkoorglar, av W. Ahlén, införd i det stora bokverket Stockholms stift i ord och bild.

Dessa många artiklar och uttalanden äro märkliga ur mer än en synpunkt. För det första vittna de om att den kyrkliga tonkonsten, speciellt orgelmusiken numera är föremål för ett intresse, såväl från tidnings- och bokredaktioners som författarnas sida, som man näppeligen skulle ha kunnat drömma om för 15, 20 år sedan. Vidare synas uttalandena ge vid handen, att tendensen i nutida strävanden inom orgelkonsten går mot ökad fördjupning. Måhända kan man lämpligast sammanfatta de olika skribenternas synpunkter, det må nu gälla orgelbyggeri, orgelmusik eller organistens inställning till sin uppgift, i följande ord: *centralisering kring det liturgiska*.

En nordisk musikfest ägde rum i Stockholm 31. 10—3. 11. Arrangörer voro Det kgl. danske Musikconservatoriums Elevraad, Sibelius Akademiens Elevkår, Norsk Elevforening och Kgl. Musikhögskolans Elevkår. Bl. a. framfördes ett antal nyare tonsättningar för orgel av Hilding Rosenberg och Gustaf Carlman, Sverige, Väinö Raito, Sulno Ranta och Arvo Laitinen, Finland samt Per Hjort Albertsen och Arild Sandvold, Norge.

En förteckning på lämplig musik för vigsel och jordfästning har på KSV:s och SAOK:s uppdrag utarbetats av en sexmannakommitté med kyrkoherde A. O. T. Hellerström som ordförande.

Fortbildningskurser för kyrkomusiker ha hållits i Stockholm, Upsala, Östersund m. fl. platser.

Betydelsen av dylika kurser, har framhållits i tidigare årsredogörelser, men må här ytterligare betonas. Förutom många organis-

ters mindre tillfredsställande utbildning. i många fall betingad av ekonomiska skäl, skall här till sist framhållas två omständigheter, som synas motivera en avsevärt utökad kursverksamhet. Den ena sammanhänger med Den nya mässboken. Denna innehåller klenoder, många av oskattbart värde. Men skola dessa kunna levandegöras för församlingen kräves studium och åter studium. Detta är en sanning, som alltmer bekräftas, ju äldre mässboken blir. Absolut ofrånkomligt är att kantorn själv *kan* den sång han skall lära sin kör. Den andra omständigheten är förknippad med de förnyade eller nya orglarna. En ny orgel är ej självspelande, den må vara aldrig så utrustad med moderna bekvämligheter. Tvärtom fordrar den mycket av organisten, ja, kanske mer än denne någonsin tänkt sig, framförallt ifråga om utnyttjandet av registren.

Det är därför angeläget, nu mer än någonsin, att regelbundet återkommande fortbildningskurser anordnas, helst i varje stift, kurser, där kyrkomusikerna kunna få nödig handledning och undervisning men också fördjupad syn och inblick i vad deras kyrkotjänst kräver.

Waldemar Ahlén.

III

Kyrklig skrud och prydnad.

Det kyrkliga konstlivet 1946 ger vid första anblicken ett ljust intryck. Våra kyrkliga textilateljéer ha haft full sysselsättning, och det är ett icke ringa antal skrudar, som tillförts våra kyrkor. I några fall gäller det stora och dyrbara arbeten. Det torde väl höra till ovanligheten, att en textilateljé utställer prov på siden. Så har dock skett under det gångna året vid en av Librarias utställningar. Häri ligger något symboliskt. Spärren från krigsåren har röjts undan och svenska verkstäder kunna åter arbeta i äkta italienskt material, vävt efter svenska mönster.

Historiska Muséet har visat prov på svenska medeltidstextilier, och experten på området, Fil. Dukt. Agnes Geijer, har kommenterat det visade materialet i dagspressen för en vidare allmänhet. Arbetet med kyrkorestaureringar har också pågått. Mest intresse har restaureringen av Anga kyrka på Gotland tilldragit sig. Där ha märkliga ting kommit i dagen, och den store Gotlandskännaren,